

Службени гласник РС РС: 100/2013 Датум: 18.11.2013

4326

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05 – исправка, 101/07, 65/08, 16/11, 68/12 – УС и 72/12),

Влада доноси

СТРАТЕГИЈУ

безбедности и здравља на раду у Републици Србији за период од 2013. до 2017. године

УВОД

Стратегија безбедности и здравља на раду у Републици Србији за период од 2013. до 2017. године (у даљем тексту: Стратегија) јесте акт Владе којим се на целовит начин утврђује стање у области безбедности и здравља на раду у Републици Србији и мере које треба предузети за њен развој, односно дефинишу активности, циљеви и правци унапређења ове области.

Ова стратегија представља наставак реализације претходне Стратегије безбедности и здравља на раду у Републици Србији за период од 2009. до 2012. године и заснована је на активностима, циљевима и правцима за даље унапређење ове области.

Као и у претходном периоду, Стратегија тежи да створи социјално-економску мотивацију код свих учесника у процесима рада, тако да све већи број привредних субјеката активно управља безбедношћу и здрављем на раду, како би се унапредило стање у овој области.

Стратегија своје упориште налази у Закону о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС”, број 101/05), конвенцијама МОР-а, директивама ЕУ кроз поштовање кључних принципа промовисаних овим документима и Закону о потврђивању Ревидиране европске социјалне повеље („Службени гласник РС”, број 42/09), а на којима се данас заснива систем безбедности и здравља на раду.

Безбедност и здравље на раду је фундаментално право запослених утврђено у конвенцијама Међународне организације рада, Лисабонским споразумом ЕУ и директивама ЕУ. Безбедност и здравље на раду је право зајамчено Уставом Републике Србије према коме свако има право на поштовање достојанства своје личности на раду, заштиту на раду и нико се ових права не може одрећи. Женама, омладини и инвалидима омогућују се посебна права безбедности и здравља на раду и посебни услови рада, у складу са законом.

Резолуцијом о придруживању Републике Србије Европској унији („Службени гласник РС”, број 112/04) и Законом о потврђивању Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08), проистекли су захтеви за успостављање новог система безбедности и здравља на раду у савременим условима.

Значајан корак на плану европских интеграција Србије је 1. март 2012. када је Европски савет донео одлуку да се Србији додели статус кандидата за чланство у Европској унији. Наредни корак на европском путу Србије јесте отпочињање преговора о чланству, по добијању датума за отпочињање преговора.

Сваке године, почев од 2002. Европска комисија оцењује напредак земаља у окружењу када је спровођење реформи у питању, кроз Годишњи извештај Европске комисије о напретку.

У овом документу из 2012. године, Европска комисија констатује да је остварен напредак у реформама, усвајању законодавства усклађеног са европским и спровођењу мера у скоро свим областима, али је и истакла да је неопходно да се настави са реформама у свим областима друштвеног уређења, па самим тим и у области безбедности и здравља на раду. Стратегија се базира и на принципима Програма достојанственог рада за Републику Србију од 2013 до 2017. године, као и Сеулској декларацији (2008. година) и Истамбулској декларацији (2011. година).

У наредном периоду, и даље је потребно увођење елемената који утичу на стварање безбедних и здравих радних услова, као што су: увођење принципа превенције у спречавању настајања повреда на раду и професионалних обољења, активно укључивање службе медицине рада, увођење принципа одговорности организатора радова за примену мера из области безбедности и здравља на раду, избор представника запослених за безбедност и здравље на раду, односно формирање одбора за безбедност и здравље на раду, утврђивања опција за увођење посебног осигурања од повреда на раду и професионалних болести ради обезбеђивања накнаде штете, укључивање безбедности и здравља на раду у школски образовни систем (основно и средње образовање), увођење јединственог регистра повреда на раду и професионалних обољења, континуирана едукација/обука стручних и одговорних лица за безбедност и здравље на раду и других лица и промоција културе превенције и примера добре праксе у области безбедности и здравља на раду.

Посебан изазов у наредном периоду јесте „зелена економија”. У складу са основним идејама, достигнућима и вредностима Европске уније, и напорима Републике Србије да их достигне, „зелена економија” представља приоритет развоја Републике Србије, и истовремено велики изазов, који ће бити остварен кроз отварање нових „зелених” радних места и увођење чистих технологија. Општи циљ дефинисан у Националном програму заштите животне средине „интеграција политике заштите животне средине са економском и политиком других сектора” и подршка увођењу чистије производње, која „минимизира појаву услова да дође до удеса и пружа безбедне и здраве услове за рад запослених у процесу производње, што доприноси безбедности и здрављу на раду свакако представљају елементе стратешког оквира за спровођење принципа одрживог развоја и развој „зелене економије”, у којој економски раст и еколошка одговорност функционишу заједно јачајући се узајамно, и истовремено подржавајући напредак друштвеног развоја.

Цео процес економске транзиције ка „зеленом пословању“ подразумева строжију контролу процеса и свих токова отпада, праћење и примену енергетске и сировинске ефикасности, коришћење најбољих доступних техника, увођење нових стандарда за производе и процесе (ИСО стандарди, ЕМАС, еко знак, и др.) и техника (рециклажа, поновна употреба материјала, итд.), односно целокупно друштвено одговорно пословање, нове политике на тржишту рада.

Имајући у виду елементе најважнијег завршног документа Конференције Уједињених нација о одрживом развоју („Рио + 20“), документ „Будућност какву желимо“ и обавезе које имамо у вези са процесом приступања Европској унији, „зелена економија“ представља инструмент за остваривање одрживог развоја, за заштиту и очување природних ресурса, за обезбеђивање економског вредновања екосистема услуга и добара, за смањење сиромаштва, безбедности у енергетском сектору, стварање прилика за отварање нових радних места и за достојанствен рад.

У „зеленој економији“ лежи огроман ресурс за развој друштва и привреде, али и за очување животне средине, којим се смањује притисак на здравствени фонд јер се омогућава здравија нација чије лечење мање кошта. Према ставовима Међународне организације рада прелазак на „еколошку економију“ може обезбедити 15 до 60 милиона додатних радних места у свету већ у следеће две деценије и да би десетине милиона радника могла да извуче из сиромаштва.

Ова стратегија полази од законске регулативе у овој области и заснива се на принципима социјалног дијалога на свим нивоима између представника запослених, послодаваца и заступника јавног интереса. Стратегија обухвата све друштвено-економске сфере, како би се остварила визија онога што желимо достићи – потпуну примену прописа, промену свести о важности примене мера, друштвено одговорне компаније и одговорно друштво у целини.

При утврђивању активности и циљева ове Стратегије примењени су принципи из претходне Стратегије и уведен нови принцип који се тиче промоције ове области. Утврђени принципи су:

1) Промоција: промена свести код целокупне јавности о важности примене мера безбедности и здравља на раду кроз организацију различитих промотивних активности и кампања.

2) Превенција: активности у вези са безбедношћу и здрављем на радном месту треба да се усредсреде на превенцију повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом. Већина повреда и обољења која су у вези са радом могу се спречити, па је превенција најисплативији начин за проактивно решавање питања безбедности и здравља на радном месту;

3) Укључивање свих заинтересованих: побољшања у области безбедности и здравља на радном месту и у радној околини, могу се на најбољи начин остварити ако се укључе сви учесници у систему безбедности и здравља на раду. На радном месту, то обухвата запослене који обављају рад и њихове представнике за питања безбедности и здравља на раду. На нивоу привреде и целе земље, то укључује послодавце, синдикате, државне органе, невладине организације, образовне установе, научне институције, и др.;

4) Одговорност: послодавци имају највећу одговорност за безбедност и здравље на раду. Најважнија обавеза послодаваца је да запосленима омогуће безбедно и здраво радно место и да их укључе у разматрање свих питања везаних за безбедност и здравље на раду. Запослени имају одговорност за сопствену безбедност, што се огледа у начину на који поступају на својим радним местима;

5) Остварљивост: активности у вези са безбедношћу и здрављем на раду заснивају се на примени мера безбедности и здравља на раду и унапређењу знања и вештина учесника у систему и издвајању неопходних финансијских средстава за спровођење тих мера ради остваривања безбедних и здравих радних услова.

1. ВИЗИЈА И МИСИЈА

Визија јесте стални рад на унапређењу ове области кроз подржавање, у пуној мери, прописа у области безбедности и здравља на раду, заједнички рад послодаваца и запослених на унапређењу ове области, подизање свести у овој области, унапређење знања и вештина, односно успостављање културе рада и стварање предуслова добробити на раду и квалитета живота и здравља на раду.

Мисија јесте успостављање система којим се остварују безбедни и здрави радни услови, а који у највећој могућој мери обезбеђују смањење повреда на раду, професионалних болести и болести у вези са радом.

Мисија је усмерена према свим привредним субјектима, а нарочито према сектору малих, средњих предузећа и предузетника стварајући претпоставке ка бољој примени прописаних мера безбедности и здравља на раду, а нарочито у високоризичним делатностима (грађевинарство, дрвопрерађивачка делатност, делатност саобраћаја, хемијска индустрија, пољопривреда, сектор здравствених услуга и др.) као и према посебно осетљивим групама запослених (труднице, млади, старији запослени, особе са инвалидитетом, инвалиди рада и др.) и сарадњи са свим заинтересованим странама у систему безбедности и здравља на раду.

Стратешки оквири других секторских политика, а нарочито у области одрживог развоја, смањења сиромаштва, заштите животне средине, енергетике, запошљавања, и другим областима непосредно или посредно доприносе остваривању безбедности и здрављу људи.

2. ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР

Систем безбедности и здравља на раду у Републици Србији уређен је Законом о безбедности и здрављу на раду, за чију израду су у највећој могућој мери примењени захтеви из Директиве 89/391/ЕЕЦ о увођењу мера за подстицање побољшања безбедности и здравља запослених на раду, као и подзаконским прописима којима су у национално законодавство транспоноване појединачне директиве ЕУ које су донете на основу Директиве 89/391/ЕЕЦ, другим подзаконским прописима у области безбедности и здравља на раду и другим прописима.

Законодавни оквир чине и ратификоване Конвенције Међународне организације рада и то: Конвенција МОР-а бр. 81 (1947. година), Конвенција МОР-а бр. 155 (1981. година), Конвенција МОР-а бр. 161 (1985. година), Конвенција МОР-а бр. 167 (1988. година), Конвенција МОР-а бр. 187 (2006. година) и друге.

Систем безбедности и здравља на раду има подршку и у Закону о раду („Службени гласник РС”, бр. 24/05, 61/05, 54/09 и 32/13), Закону о здравственој заштити („Службени гласник РС”, бр. 107/05, 72/09 – др. закон, 88/10, 99/10, 57/11, 119/12 и 45/13 – др. закон), Закону о здравственом осигурању („Службени гласник РС”, бр. 107/05 и 109/05 – исправка, 30/10 – др. закон, 57/11, 110/12 – УС и 119/12), Закону о пензијском и инвалидском осигурању („Службени гласник РС”, бр. 34/03, 64/04 – УС, 84/04 – др. закон, 85/05, 101/05 – др. закон, 63/06 – УС, 5/09, 107/09, 101/10, 93/12 и 62/13), Закон о спречавању злостављања на раду („Службени гласник РС”, број 36/10), Закону о општој безбедности производа („Службени гласник РС”, број 41/09), Закону о стандардизацији („Службени гласник РС”, број 36/09), Закону о акредитацији („Службени гласник РС”, број 73/10), Закону о хемикалијама („Службени гласник РС”, бр. 30/09, 88/10, 92/11 и 93/12), Закону о бицидним производима („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 92/11), Закону о заштити животне средине („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 36/09, 72/09 – др. закон и 43/11 – УС), Закону о управљању отпадом („Службени гласник РС”, бр. 36/09 и 88/10), Закону о амбалажи и амбалажном производу („Службени гласник РС”, број 36/09), Закону о заштити од нејонизујућег зрачења („Службени гласник РС”, број 36/09), Закону о заштити од јонизујућег зрачења и о нуклеарној сигурности („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10 и 92/13), Закону о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 57/11, 93/12 и 124/12), Закону о ефикасном коришћењу енергије („Службени гласник РС”, број 25/13), Закону о заштити од пожара („Службени гласник РС”, број 111/09), Закону о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 72/09, 52/11 и 55/13) и многим другим законима, подзаконским прописима (нпр. прописи о безбедности машина, лифтова), техничким прописима и стандардима чијом применом се остварују безбедни и здрави радни услови.

Прописи којима су у национално законодавство транспоноване појединачне Директиве ЕУ у складу са Националним програмом за интеграцију Републике Србије у ЕУ, у периоду примењивања претходне Стратегије, су:

- 1) Уредба о безбедности и здрављу на раду на привременим или покретним градилиштима („Службени гласник РС”, бр. 14/09 и 95/10), којом је транспоновано Упутство Савета број 92/57/ЕЕЗ о примени минимума захтева за безбедност и здравље на раду на привременим или покретним градилиштима;
- 2) Уредба о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при експлоатацији минералних сировина у дубинским бушотинама („Службени гласник РС”, број 61/10), којом је транспоновано Упутство број 92/91 ЕЕЗ Европског парламента и Савета о минимуму захтева за побољшање безбедности и здравља на раду запослених на вађењу минералних сировина у дубинским бушотинама;
- 3) Уредба о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при подземној и површинској експлоатацији минералних сировина („Службени гласник РС”, број 65/10), којом је транспоновано Упутство број 92/104/ЕЕЗ Европског парламента и Савета о минимуму захтева за побољшање безбедности и здравља на раду запослених на површинским и дубинским коповима индустрије минерала;
- 4) Уредба о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на пловилима која обављају риболов („Службени гласник РС”, број 70/10), којом је транспоновано Упутство број 93/103/ЕЗ Европског парламента и Савета о минимуму захтева безбедности и здравља на раду при раду на пловилима за улов рибе;
- 5) Уредба о превентивним мерама за безбедан и здрав рад услед ризика од експлозивних атмосфера („Службени гласник РС”, бр. 101/12, 12/13 – исправка), којим је транспоновано Упутство број 1999/92/ЕЗ Европског парламента и Савета о минимуму захтева за побољшање безбедности и здравља на раду запослених изложених ризику услед експлозије гасова;
- 6) Правилник о програму, начину и висини трошкова, припреме и полагања стручног испита за обављање послова координатора за израду пројекта и стручног испита за обављање послова координатора за извођење радова („Службени гласник РС”, бр. 72/10 и 91/12);
- 7) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на радном месту („Службени гласник РС”, број 21/09), којим је транспоновано Упутство Савета број 89/654/ЕЕЗ о минимуму захтева за безбедност и здравље запослених на радном месту;
- 8) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при коришћењу опреме за рад („Службени гласник РС”, бр. 23/09 и 123/12), којим је транспоновано Упутство Савета број 89/655/ЕЕЗ о минимуму захтева за безбедност и здравље запослених приликом коришћења опреме за рад на радном месту и Упутство бр. 2001/45/ЕЗ Европског парламента и Савета од 27. јуна 2001. године којим се мења Упутство Савета бр. 89/655/ЕЕЗ о минимуму захтева безбедности и здравља запослених приликом коришћења опреме за рад на радном месту;
- 9) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању азбесту („Службени гласник РС”, бр. 106/09, 6/10 и 15/10), којим је транспоновано Упутство Савета број 83/477/ЕЕЗ о заштити запослених од ризика насталих услед излагања азбесту;
- 10) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању хемијским материјама („Службени гласник РС”, број 106/09), којим је транспоновано Упутство Савета број 98/24/ЕЗ о заштити безбедности и здравља запослених од ризика повезаних са хемијским агенсима на радном месту Упутство Комисије бр. 91/322/ЕЕЗ од 29. маја 1991. године о успостављању индикативних граничних вредности применом Упутства Савета бр. 80/1107/ЕЕЗ о заштити запослених од ризика због излагања хемијским, физичким и биолошким агенсима, Упутство Комисије бр. 2000/39/ЕЗ од 8. јуна 2000. године о утврђивању прве листе индикативних граничних вредности професионалне изложености ради примене Упутства Савета 98/24/ЕЗ о заштити безбедности и здравља запослених од ризика повезаних са хемијским агенсима на радном месту, Упутство Комисије бр. 2006/15/ЕЗ од 7. фебруара 2006. године о утврђивању друге листе индикативних граничних вредности професионалне изложености ради примене Упутства Савета бр. 98/24/ЕЗ и измене Упутства бр. 91/322/ЕЕЗ и Упутства бр. 2000/39/ЕЗ;
- 11) Правилник о обезбеђивању ознака за безбедност и здравље на раду („Службени гласник РС”, број 95/10), којим је транспоновано Упутство Савета број 92/58/ЕЕЗ о минимуму захтева за обезбеђивање ознака за безбедност и/или здравље запослених на раду;

12) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању биолошким штетностима („Службени гласник РС”, број 96/10), којим је транспоновано Упутство број 2000/54/ЕЗ Европског парламента и Савета о заштити запослених од ризика насталих услед излагања биолошким агенсима на радном месту;

13) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању вибрацијама („Службени гласник РС”, број 93/11), којим је транспоновано Упутство бр. 2002/44/ЕЗ Европског парламента и Савета од 25. јуна 2002. године о минимуму заштите запослених од ризика насталих услед излагања физичким штетностима – вибрације);

14) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању буци („Службени гласник РС”, број 96/11), којим је транспоновано Упутство број 2003/10/ЕЗ Европског парламента и Савета у вези са излагањем запослених ризицима проузрокованим физичким факторима-бука;

15) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању карциногенима или мутагенима („Службени гласник РС”, број 96/11), којим је транспоновано Упутство Европског парламента и Савета 2004/37/ЕЗ о заштити запослених од ризика везаних за излагање карциногенима и мутагенима на радном месту;

16) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању електромагнетском пољу („Службени гласник РС”, број 117/12), којим је транспоновано Упутство бр. 2004/40/ЕЗ Европског парламента и Савета од 29. априла 2004. године о минимуму заштите запослених од ризика насталих услед излагања физичким штетностима (електромагнетна зрачења);

17) Правилник о превентивним мерама за безбедан и здрав рад при излагању вештачким оптичким зрачењима („Службени гласник РС”, број 120/12), којим је транспоновано Упутство Европског парламента и Савета бр. 2006/25/ЕЗ о заштити запослених од ризика при излагању физичким штетностима-вештачка оптичка зрачења.

3. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР

До 2012. године у Републици Србији изграђен је институционални оквир који ће се у наредном периоду даље унапређивати и развијати.

3.1. Министарство рада, запошљавања и социјалне политике

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике предлаже, извршава, развија, примењује и координира политику Владе у области безбедности и здравља на раду. Након усвајања Стратегије припрема и предлаже Акциони план за њену реализацију и у сарадњи са другим институцијама прати остваривање циљева и извршавање оперативних задатака утврђених у Стратегији и Акционом плану, што укључује посебне активности Управе за безбедност и здравље на раду, Инспектората за рад и репрезентативних социјалних партнера.

3.1.1. Управа за безбедност и здравље на раду

Према Закону о безбедности и здрављу на раду, прописано је да Управа за безбедност и здравље на раду, као орган управе у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике обавља послове који се односе на припрему прописа у области безбедности и здравља на раду и давање мишљења за њихову примену; припрему стручних основа за израду националног програма развоја безбедности и здравља на раду и праћења његовог остваривања; праћење и оцењивање стања безбедности и здравља на раду и припремање ставова за јединствено уређивање мера безбедности и здравља на раду које су предмет Закона о безбедности и здрављу на раду и других прописа; истраживање и подстицање развоја у области хуманизације рада; пружање стручне помоћи у области безбедности и здравља запослених; проучавање узрока и појава који за последицу имају повреде на раду, професионалне болести и болести у вези са радом; организовање полагања стручних испита, о чему се води евиденција; вршење надзора над законитошћу рада правних лица и предузетника као и одговорних лица са лиценцом и припремање предлога решења за издавање и одузимање лиценци, о чему се води евиденција; прикупљање и анализу података о повредама на раду, професионалним обољењима, болестима у вези са радом и појавама које утичу на здравље запослених; обављање информационо – документационе делатности у области безбедности и здравља запослених; организовање саветовања, вршење едукације запослених, послодаваца, лица за безбедност и здравље на раду, инспектора и др.; објављивање различитих материјала и информисање јавности о стању у области безбедности и здравља на раду; примену међународних аката у области безбедности и здравља на раду; подстицање образовања и развијање културе рада у области безбедности и здравља на раду и друге послове из ове области.

3.1.2. Инспекторат за рад

Инспекторат за рад као орган управе у саставу Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, обавља послове инспекцијског надзора у области безбедности и здравља на раду и радних односа над применом Закона о раду, Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о заштити становништва од изложености дуванском диму, Закона о спречавању злостављања на раду, Закона о привредним друштвима (у делу који се односи на безбедност и здравље на раду), Закона о волонтирању, Закона о равноправности полова, Закона о штрајку, колективних уговора (посебних и појединачних), општих аката и уговора о раду којима се уређују права, обавезе и одговорности запослених у организацијама, правним лицима и другим облицима организовања, као и установама.

Поред надзора над применом закона, инспекција рада врши надзор и над применом других прописа о мерама и нормативима безбедности и здравља на раду, техничким мерама које се односе на безбедност и здравље на раду, стандарда и опште признатих мера у делу којим се уређују питања из области безбедности и здравља на раду.

3.1.3. Сектор за рад

Сектор за рад као организациона јединица Министарства рада, запошљавања и социјалне политике, између осталог обавља послове који се односе на: анализу стања и предлагање мера у циљу унапређења стања и израду закона и других прописа у областима: радних односа и других облика радног ангажовања, волонтерског рада, као и друга права из рада у свим облицима рада изузев у државним органима и јединицама локалне самоуправе и аутономним покрајинама, заштите достојанства

и заштите од злостављања на раду, равноправности полова у области рада, једнаког третмана страних држављана запослених у Републици Србији, остваривања права из радног односа и заштите запослених који су упућени на привремени рад у иностранство, мирног решавања радних спорова, штрајка, синдиката и удружења послодаваца; предлагање мера за остваривање и заштиту права запослених, као и очување радних места; праћење појаве „рада на црно“ и предлагање мера за његово сузбијање; учествовање у колективном преговарању и припремање мишљења на колективне уговоре; унапређивање социјалног дијалога; припрему и учешће у закључивању међудржавних споразума о упућивању запослених на привремени рад у иностранство; учешће у припреми и закључивању међудржавних споразума о запошљавању грађана Републике Србије у иностранству и др.

3.2. Остала министарства, Владина и друга и тела, агенције и установе

Министарство здравља стара се о стварању услова за подизање нивоа здравља код послодавца и стварању услова за здравствено одговорно понашање послодавца и заштиту здравља на радном месту запослених.

У обезбеђивању друштвене бриге за здравље на нивоу послодавца, послодавац је дужан да запосленима обезбеди мере безбедности и здравља на раду, у складу са прописима којима се уређује област безбедности и здравља на раду, а такође послодавац организује и обезбеђује из својих средстава здравствену заштиту запослених ради стварања услова за здравствено одговорно понашање и заштиту здравља на радном месту запосленог у складу са прописима са којима се уређује област здравствене заштите.

Према прописима из области безбедности и здравља на раду послодавац је одговоран да обезбеди превентивне мере ради заштите живота и здравља запослених као и да за њихову примену обезбеди потребна финансијска средства.

Законом о безбедности и здрављу на раду за обављање послова заштите здравља запослених на раду послодавац ангажује службу медицине рада. Законом и подзаконским прописима је дата значајна улога служби медицине рада, а нарочито подзаконским прописима којима су транспоноване директиве ЕУ у овој области и то кроз упућивање запослених на лекарске прегледе који су изложени буци, вибрацијама, хемијским материјама и др.

Законом о здравственој заштити утврђено је оснивање Завода за медицину рада за територију Републике Србије који обавља делатност из области медицине рада, односно заштите здравља запослених на раду, са основним задатком да прати и проучава услове рада, организовања и спровођења информационог система прикупљања података о повредама на раду, професионалним болестима и болестима у вези са радом. Овим законом прописано је оснивање здравствених установа за заштиту здравља запослених и на нижим нивоима организовања.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја има важну улогу у стварању услова на пројекцији образовних потреба и подизању нивоа образовања и стручности радне снаге, као и развијање свести код ученика о важности сопственог здравља и безбедности.

Министарство привреде и Агенција за развој малих и средњих предузећа одговорно је за Стратегију привредног развоја и спровођење економске политике усмерене ка подстицању развоја малих и средњих предузећа. На основу предлога Министарства привреде донети су прописи из области стандардизације, техничких захтева за производе и оцењивању усаглашености, акредитације, мера (метрологије) и драгоцених метала. Ово министарство, припрема и доноси техничке прописе из свог делокруга, којима се, између осталог, прописују технички, безбедносни и други захтеви који битно утичу и на примену мера безбедности и здравља на раду. Институт за стандардизацију Србије, као део овог министарства, доноси српске стандарде. Подржава се доношење и примена стандарда од стране Института за стандардизацију Србије, а посебно када је у питању њихов утицај на безбедност и здравље на раду, пре свега запослених, дакле оних који користе и употребљавају производе за које се прописују технички и безбедносни захтеви.

У оквиру Министарства енергетике, развоја и заштите животне средине, у делу надлежности из области животне средине, кроз Закон о заштити животне средине транспонована је Севесо II Директива, ради превенције хемијских удеса у севесо комплексима у којима су присутне опасне материје у прописаним количинама, а у циљу управљања безбедношћу рада, ради заштите живота и здравља људи и животне средине. Предузимање мера безбедности и здравља на раду су једне у низу мера за спречавање хемијског удеса и ограничавање тог удеса. Од посебног значаја су Закон о биоцидним производима, Закон о хемикалијама и подзаконски прописи којима се уређује: садржај безбедносног листа, ограничења и забрана производње, стављања у промет и коришћења хемикалија које представљају неприхватљив ризик по здравље људи и животну средину које треба да испуни саветник за хемикалије, али и остали прописи којима се ближе уређује управљање хемикалијама и биоцидним производима. Значај ових прописа је у детаљном уређивању мера за смањење и контролу ризика који представља хемикалија а овим мерама се директно утиче на повећање безбедности и здравља на раду.

Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности и Закон о управљању отпадом посебно су значајни са становишта медицинског и професионалног излагања изворима јонизујућих зрачења и поступања са отпадом који настаје у току пружања здравствене заштите, односно истраживачких делатности, као и са аспекта управљања опасним отпадом.

Закон о енергетици и Закон о ефикасном коришћењу енергије доприносе енергетској безбедности и ефикасности, а поред тога, посебна пажња се посвећује процени ризика процеса безбедности и безбедности и здравља на раду.

Републички фонд за здравствено осигурање и Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, као надлежне организације сарађују и учествују у доношењу заједничких ставова о питањима унапређивања безбедности и здравља на раду и старају се о развоју и унапређивању опште културе безбедности и здравља на раду.

Републички завод за статистику и друге организације у чијој надлежности је вођење података доприносе праћењу и анализи стања у овој области.

Улога судства и јавног тужилаштва у систему безбедности и здравља на раду огледа се у кажњавању за прекршај и учињена кривична дела због непридржавања прописа о безбедности и здрављу на раду.

3.3. Организације послодаваца и запослених

У Републици Србији постоје, једно репрезентативно удружење послодаваца – Унија послодаваца Србије и три репрезентативна удружења запослених: Савез самосталних синдиката Србије, Уједињени грански синдикати „Независност” и Конфедерација слободних синдиката.

3.3.1. Унија послодаваца Србије

У области безбедности и здравља на раду, Унија послодаваца Србије, активно учествује у поступку доношења Закона, подзаконских прописа, стратешких докумената и пратећих аката система безбедности и здравља на раду.

На нивоу Уније послодаваца Србије формирано је радно тело за питања безбедности и здравља на раду, а посебан део стручне службе Уније бави се питањима безбедности и здравља на раду.

Циљ Уније послодаваца Србије је, између осталог, подизање свести послодаваца о значају безбедних и здравих услова рада, као и подизање опште и пословне културе односно националне културе превенције у области безбедности и здравља на раду.

Ради остварења овог циља Унија послодаваца Србије самостално или у сарадњи са заинтересованим странама и партнерима организује и учествује у бројним активностима и обукама у области безбедности и здравља на раду. Обуке су посвећене поступку процене ризика за сектор малих и средњих предузећа.

3.3.2. Савез самосталних синдиката Србије

Савез самосталних синдиката Србије усвојио је Резолуцију о безбедности и здрављу на раду, а заједно са осталим социјалним партнерима потписник је Декларације о безбедности и здрављу на раду.

У Савезу самосталних синдиката Србије као најстаријој синдикалној организацији у Србији, посебна пажња се се поклања области безбедности и здравља на раду, па је у оквиру службе општих послова формиран посебан стручни тим за безбедност и здравље на раду, а грански синдикати формирали су посебна радна тела за безбедност и здравље на раду.

Савез самосталних синдиката Србије непрекидно води активности да се сва права, обавезе и одговорности из радног односа, што значи да се права, обавезе и одговорности из области безбедности и здравља на раду уређују колективним уговором. Због тога је Савез самосталних синдиката Србије припремио огледни примерак Колективног уговора о безбедности и здрављу на раду код послодавца, који треба да послужи, пре свега, као помоћ представницима синдиката али и представницима послодаваца, као смерница и помоћ у преговорима социјалних партнера и закључивању колективног уговора код послодавца.

Такође, појединачно или заједно са социјалним партнерима Савез самосталних синдиката Србије и грански синдикати врше континуирано едукацију чланова синдиката о безбедности и здрављу на раду.

3.3.3. Уједињени грански синдикати „Независност”

Уједињени грански синдикати „Независност” у својој програмској оријентацији, као једну од значајних активности, утврдили су конкретне активности на континуираном унапређивању безбедности и здравља на раду. Те активности УГС „Независност” спроводе, пре свега, кроз деловање Програмског одбора за заштиту животне и радне средине.

Уједињени грански синдикати „Независност” посебну пажњу посвећују: активностима на развијању квалитетне и ефикасне сарадње са Управом за безбедност и здравље на раду и Инспекторатом за рад, са циљем унапређења безбедности и здравља на раду; примени Закона о безбедности и здрављу на раду, као и пратећих нормативних аката, којима се заокружује ова област; учешћу у трипартитним и бипартитним телима о безбедности и здрављу на раду; активностима на промовисању и примени у пракси Декларације социјално – економског савета Републике Србије о безбедности и здрављу на раду; изради колективних уговора о безбедности и здрављу на раду; промотивним активностима и организовању кампања за смањење повреда на раду и професионалних обољења, посебно у појединим гранама делатности где су оне најчешће (грађевинарство, хемијска индустрија, пољопривреда, здравство и др.); конституисању и функционисању одбора за безбедност и здравље на раду; припреми и изради пропагандног материјала о безбедности и здрављу на раду; едукацији и оспособљавању чланства за правилно и ефикасно деловање везано за безбедност и здравље на раду.

3.3.4. Конфедерација слободних синдиката

Конфедерација слободних синдиката је организација удружених синдиката на нивоу Републике Србије организована по гранском и регионалном принципу. Безбедност и здравље на раду представља један од најважнијих сегмената деловања Конфедерације слободних синдиката и он се реализује на свим нивоима организовања.

Конфедерација слободних синдиката је укључена у рад Савета за безбедност и здравље на раду Републике Србије, а на нижим организационим нивоима делује кроз одборе за безбедност и здравље на раду. Конфедерација слободних синдиката се ангажовала преко својих чланица да сваки колективни уговор код послодавца неизоставно садржи поглавље у коме је дефинисана област безбедности и здравља на раду.

3.3.5. Социјално – економски савет Републике Србије

Социјално – економски савет Републике Србије разматра нацрте закона и предлоге других прописа од значаја за економски и социјални положај запослених и послодаваца, као и из области безбедности и здравља на раду, и о њима даје мишљење. У оквиру Социјално – економског савета Републике Србије основана су четири радна тела, укључујући и Стално радно тело за питања безбедности и здравља на раду.

Стално радно тело за питања безбедности и здравља на раду обавезно је да своје стручно мишљење, ставове и препоруке о одређеним материјалима доставе Социјално – економском савету Републике Србије у року који им је одређен. Закључке о утврђивању стручног мишљења, става, иницијативе или препоруке стално радно тело доноси консензусом. Изузетно, када о важним питањима не постоји консензус, Социјално – економски савету Републике Србије се достављају издвојени ставови

појединих чланова сталног радног тела на разматрање.

3.3.6. Савет за безбедност и здравље на раду

На основу Закона о Влади и Пословника Владе образован је Савет за безбедност и здравље на раду као повремено радно тело Владе Републике Србије. Задаци Савета за безбедност и здравље на раду су да: даје иницијативе за доношење прописа из области безбедности и здравља на раду; даје иницијативе за израду националног програма развоја безбедности и здравља на раду; својим деловањем доприноси приближавању различитих ставова учесника у социјалном дијалогу у овој области; иницира превентивну политику о свим питањима која се односе на безбедност и здравље на раду. Савет за безбедност и здравље на раду је трипартитно тело у чијем раду поред представника министарства рада, запошљавања и социјалне политике и социјалних партнера, учествују и представници других министарстава, високообразовних установа и невладиних организација.

3.3.7. Удружења за безбедност и здравље на раду

Удружење за безбедност и здравље на раду Србије је добровољна, ванстраначка, непрофитна организација образована ради развијања активности на унапређивању безбедности и здравља на раду, побољшања услова рада и очувања радне и животне околине.

Основе организовања и деловања Удружења заснивају се на следећим циљевима, а између осталог да: развија, подстиче и помаже активности свих заинтересованих на сталном и систематском побољшавању и унапређивању безбедности и здравља на раду и услова рада; прати и сагледава проблеме области безбедности и здравља на раду и у оквиру своје активности покреће и предлаже мере заинтересованим и надлежним органима, институцијама и организацијама за њихово решавање; покреће иницијативу за законодавно уређење области безбедности и здравља на раду; информише надлежне органе, институције, асоцијације послодавца, запослених и других организација запослених о мерама које имају за циљ развој сарадње социјалних партнера и размену мишљења и искустава о безбедности и здравља на раду и о позитивним и негативним искуствима из праксе; организује различите видове саветовања и едукација, шири сазнања и информације о безбедности и здрављу на раду, као о методама и средствима превенције широј јавности.

Поред наведеног, на територији Републике Србије делују и друга удружења из области безбедности и здравља на раду, као што су: Удружење за унапређење система безбедности и заштите радника инфраструктуре Србије, Савез заштите на раду Војводине, Удружење безбедности и здравља на раду града Београда, Удружење безбедности и здравља на раду Расинског округа, Удружење заштите на раду Мачванског округа, Удружење заштите на раду Шид и др.

3.3.8. Правна лица и предузетници са лиценцом за обављање послова безбедности и здравља на раду

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике, односно Управа за безбедност и здравље на раду издаје лиценце за обављање послова у области безбедности и здравља на раду: правном лицу или предузетнику за обављање послова безбедности и здравља на раду; правном лицу и одговорном лицу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и испитивања услова радне околине. Квалитет обављених послова прегледа и испитивања опреме за рад и услова радне околине односно, веродостојност података утврђених у току прегледа и испитивања представљају најважније чињенице (елементе) за оцењивање стања безбедности и здравља на раду, процењивање професионалних ризика и предузимање превентивних мера код послодавца.

4. ОПИС СТАЊА

Стање безбедности и здравља на раду у Републици Србији приказано у овој Стратегији засновано је на извештајима о раду Управе за безбедност и здравље на раду, Инспектората за рад, као и званичним подацима Републичког фонда за здравствено осигурање, Републичког јавног тужилаштва, Министарства правде и државне управе, Републичког завода за статистику, Агенције за привредне регистре и Извештаја о развоју Србије из 2010. године.

4.1. Привредни оквир

Према подацима Агенције за привредне регистре број привредних субјеката у јуну 2013. године у Републици Србији је укупно 326.825 од чега је 218.718 предузетника и 108.107 привредних друштава.

За стање у области безбедности и здравља на раду веома је важно стање у коме се налази привреда Републике Србије. Република Србија је у претходном периоду покренула процес реформи које су се пре свега односиле на бржи и ефикаснији развој приватног сектора и реструктурирања, односно статусних промена привредних субјеката. Међутим, финансијска и економска криза која је настала у САД проширила се и на цео свет. Криза је иницирана колапсом тржишта некретнина и захватила је цео финансијски, а затим и цео реални сектор развијених земаља и земаља у развоју, па самим тим криза је захватила и Републику Србију. Према Извештају о развоју Србије за 2010. годину кључни проблеми српске привреде су:

1) структурни проблеми – привредни раст се у претходној деценији (просечан раст БДП од 4%) заснивао се, пре свега, на домаћој тражњи, уз учешће извоза од свега око 28%, док сектор размењивих добара учествује у БДП-у свега око 25%, од чега прерађивачка индустрија доприноси расту 13,1%. Укупна потрошња премашивала је БДП за 20–25%, што је покривано увозом и за последицу имало висок дефицит платног биланса. Процес приватизације и реструктурирања довео је до великог броја незапослених лица;

2) неодговарајућа и недовољна инфраструктурна опремљеност – путна, железничка, енергетска, телекомуникациона, логистичка и комунална, што је предуслов привлачења инвестиција и привредног раста;

3) низак ниво образовања и инвестиција у људске ресурсе, истраживање и технолошки развој као основе привредног раста – за образовање се из буџета издваја око 4,5% БДП, а за науку око 0,3%, а више од 90% тих средстава одлази на зараде запослених у овим секторима;

4) демографски проблеми – депопулација и наглашено демографско старење. Шестина становништва стара је 65 и више година што Републику Србију сврстава међу старије земље на свету.

Кључне последице кризе које су захватиле Републику Србију су незавршен процес приватизације, неликвидност, пад производње и извоза, смањење запослености и повећање незапослености, пад животног стандарда и раст сиромаштва.

Сва ова негативна кретања су имала велики утицај на социјално-економску политику, па самим тим и на област безбедности и здравља на раду.

Основни стратешки правац Србије је брз привредни развој, трансформација земље у стабилно демократско друштво са функционалном тржишном привредом и интеграцијом у Европску унију. У периоду 2009–2012. године светска економска криза утицала је на заустављање брзог привредног развоја и једним делом онемогућила је остварење циљева утврђених Националном стратегијом привредног развоја 2006–2012.

Међутим, како би Република Србија остварила стратешки циљ који се тиче интеграције у Европску унију неопходно је стварати претпоставке којима ће се подстицати одржавање и унапређење области безбедности и здравља на раду.

Развој система безбедности и здравља на раду у наредном периоду свакако ће зависити и од стања и развоја привреде, односно стања и развоја великих, а нарочито малих и средњих предузећа.

Имајући у виду стање привреде Републике Србије, Стратегијом ће се иницирати активности на побољшању законодавне регулативе, институционалног оквира и доследне примене мера безбедности и здравља на раду са крајњим циљем смањења повреда на раду и професионалних болести.

4.2. Социјални оквир и радноправни статус запослених

Према проценама Републичког завода за статистику од 01.01.2012. године у Србији живи укупно 7.241.295 становника, од чега 3.522.675 особа мушког пола и 3.718.620 особа женског пола. Према подацима из Анкете о радној снази за 2012. годину, укупан број становништва у радно активном добу (15 и више година) је 6.277.697 лица. Запослених је 2.228.343 лица, од чега 1.292.857 особа мушког пола и 935.486 особа женског пола. Незапослених је укупно 701.138, од чега 391.015 особа мушког пола и 310.123 особа женског пола.

Укупан број евидентираног радно активног становништва Србије (запослени и незапослени) је 2,93 милиона, стопа запослености је 35,5%, док је стопа незапослености према анкети о радној снази – укупна износи 23,9% док стопа незапослености за групу од 15–64 износи 24,6%.

Светска економска криза утицала је и на пад економске активности и наставак негативних кретања на тржишту рада у Републици Србији. Према подацима Републичког завода за статистику, просечна нето зарада запослених у правним лицима и код предузетника пала је са 358 EUR, из 2008 на 332 EUR у 2010. години, у 2011. години дошло је до раста на 372 EUR да би се у 2012. наставила тенденција благог пада у еврима и раста у динарима. Просечна нето зарада у 2012. смањена је на 366 EUR.

Број запослених у правним лицима, број предузетника и број запослених код предузетника, према подацима Републичког завода за статистику, годишњи просек у Републици Србији приказан је у Табели 1.

Табела 1

Запослени/Година	2009.	2010.	2011.	2012.
Запослени у правним лицима	1.396.792	1.354.637	1.342.892	1.341.114
Предузетници и запослени код предузетника	492.293	441.138	403.246	385.934

Према подацима Републичког завода за статистику, број запослених у правним лицима по секторима делатности, годишњи просек, приказан је у Табели 2.

Табела 2

Делатност / година	2009.	2010.	2011.	2012.
Пољопривреда, шумарство и рибарство	40.238	37.392	34.816	33.002
Рударство	22.321	22.954	21.773	22.245
Прерађивачка индустрија	329.491	301.452	295.364	289.286
Снабдевање електричном енергијом, гасом и паром	28.099	27.854	27.996	28.148
Снабдевање водом и управљање отпадним	32.279	32.240	32.428	32.849
Грађевинарство	82.032	74.506	72.405	71.198
Трговина на велико и мало, поправка моторних возила	190.689	186.748	183.326	183.973
Саобраћај и складиштење	91.223	89.003	86.265	84.641
Услуге смештаја и исхране	22.520	20.863	20.392	20.306
Информисање и комуникације	36.646	36.504	37.739	39.936

Финансијске делатности и делатност осигурања	38.812	39.305	39.025	39.245
Пословање некретнинама	2.399	3.097	3.125	3.030
Стручне, научне, иновационе и техничке	50.415	51.758	52.251	54.219
Административне и помоћне услужне делатности	28.932	30.633	29.409	29.805
Државна управа и обавезно социјално осигурање	71.222	69.897	70.480	72.662
Образовање	134.795	136.179	138.392	138.959
Здравствена и социјална заштита	158.740	159.449	161.016	160.884
Уметност, забава и рекреација	21.333	21.353	22.309	22.339
Остале услужне делатности	14.607	13.453	14.387	14.386

Према Извештају о развоју Србије за 2010. годину, генерално, тржиште рада карактерише: неусклађеност између понуде и потражње радне снаге, појачана нескладом у квалификационој, старосној и професионалној структури: стопа незапослености је знатно изнад просека ЕУ (Србија 19,2%, ЕУ-27 – 9,3%), висока структурна и дугорочна незапосленост (Србија 69,1%), висока стопа незапослености младих од 15–24 година (Србија 46,2%, ЕУ – 20,5%), и висока стопа незапослености лица са нижим и средњим нивоима образовања уз велике регионалне диспропорције у незапослености.

Стога је потребно у спровођењу мера безбедности и здравља на раду посветити додатну пажњу превенцији и обуци, односно едукацији радне снаге јер лица која су била дугорочно незапослена и искључена са тржишта рада дуже време нису упозната са ризицима радног места са аспекта безбедности и здравља на раду.

4.3. образовање

Према подацима Републичког завода за статистику (Анкета о радној снази за 2012. годину), структура становништва старог 15 и више година, према школској спреми је: без школе 2,6%, непотпуна основна школа 11,0%, основна школа 21,8%, средња школа 49,1%, виша школа 5,7% и факултет, академија или висока школа 9,8%.

Неадекватни програми образовања могу бити један од фактора који утиче на стање у области безбедности и здравља на раду. Насупрот томе, програми образовања у које је укључена безбедност и здравље на раду представљају један од основа за унапређење ове области. Такође, образовни систем који не поседује потенцијале одрживог развоја је нефункционалан систем. Стратегија развоја образовања до 2020. године представља стратешки одговор на бројне изазове са којима је суочен образовни систем Србије.

Повећање улагања у образовни систем, уз ефикасно коришћење постојећих ресурса, омогућиће значајну модернизацију наставе (лабораторије, рачунарске мреже, истраживања као део образовања, размена са иностранством, квалитетан радни простор).

У образовном систему Републике Србије постоје високошколске установе које образују кадрове у области безбедности и здравља на раду на студијским програмима инжењерства заштите на раду, на нивоу основних академских и основних струковних студија (180 ЕЦТС бодова), мастер академских студија, специјалистичких академских и специјалистичких струковних студија (240 до 300 ЕЦТС бодова) и докторских академских студија.

Међутим, ради свеопштег подизања свести од најранијег узраста о важности сопственог здравља и безбедности, неопходно је овом тематиком обухватити и основно и средње образовање у целости, како би се ученици и у основном и у средњем образовању упознали са потребом за неговањем културе безбедности и добили потребна знања из ове области.

По први пут у Републици Србији, доношењем Закона о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број 55/13), створен је правни основ да се у школски програм уведе и програм безбедности и здравља на раду који обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе усмерен на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. Такође и Законом о средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС”, број 55/13) школски програм, између осталог, садржи и програм безбедности и здравља на раду, а Законом о образовању одраслих („Службени гласник РС”, број 55/13) прописани су програми формалног и неформалног образовања, а између осталог и програм развоја и очувања безбедних и здравих услова рада.

Образовни систем Републике Србије треба да тежи сврсисходном образовању у функцији суочавања са све већим изазовима и стварању нових квалитетних и безбедних радних места.

Поред формалног образовања у области безбедности и здравља на раду важан сегмент за унапређење знања и стицање вештина треба да буду и континуиране обуке (теоријске и практичне), које треба да буду прилагођене условима свакодневног рада и специфичностима радног места. У овом стратешком периоду треба створити услове да послодавци и запослени, као и друга лица, буду свесни потребе континуираног усавршавања знања и вештина из ове области.

4.4. Управа за безбедност и здравље на раду

4.4.1. Законодавна делатност

Основни пропис у овој области је Закон о безбедности и здрављу на раду којим су прописана права, обавезе и одговорности послодавца и запослених за примену мера којима се обезбеђују безбедни и здрави услови рада на радним местима.

У складу са Националним програмом интеграције Србије у Европску унију, Управа за безбедност и здравље на раду је припремила прописе (наведени у тачки 2 Стратегије) којима су у национално законодавство транспоноване појединачне директиве ЕУ из ове области.

У периоду од 2009. до 2012. године, поред прописа који су донети на основу директива ЕУ, донети су Закон о потврђивању конвенције Међународне организације рада број 167 о безбедности и здрављу у грађевинарству („Службени гласник РС”, број 42/09) и Закон о потврђивању конвенције Међународне организације рада број 187 о промотивном оквиру безбедности и здравља на раду („Службени гласник РС”, број 42/09) и пет подзаконских прописа у циљу спровођења Закона.

4.4.2. Стручни испити у области безбедности и здравља на раду

Управа за безбедност и здравље на раду је у периоду од 2009. до 2012. године организовала полагање стручног испита о практичној оспособљености лица за обављање послова безбедности и здравља на раду¹ за укупно 3.426 кандидата. Од укупног броја пријављених кандидата, испит је са успехом положило 2.568 (74,96%) кандидата, што је и приказано у Табели 3.

Табела 3.

Година	Број кандидата	Број приступања полагању испита	Број кандидата који је положио испит	Процент (колона 4 у односу колоне 1)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2009.	1.276	1.621	920	72,11
2010.	879	1.034	686	78,04
2011.	642	736	504	78,50
2012.	629	689	458	72,81
Укупно:	3.426	4.030	2.568	74,96

1 У периоду од 2006. до 2012. године од када се организује полагање стручних испита за лица за безбедност и здравље на раду са успехом испит је положило 5552 кандидата, од тога 94 лица са трећим степеном стручне спреме, 958 лица са четвртим степеном стручне спреме, 30 лица са петим степеном стручне спреме, 1458 лица са шестим степеном стручне спреме, 2975 лица са седмим степеном стручне спреме и 37 лица са осмим степеном стручне спреме.

У табели 4. приказан је број кандидата који су у периоду од 2009. до 2012. године, са успехом положили стручни испит о практичној оспособљености за обављање послова безбедности и здравља на раду према степену стручне спреме пријављеног кандидата.

Табела 4.

Степен стручне спреме кандидата	Година полагања				Укупно
	2009.	2010.	2011.	2012.	
3	18	16	13	12	59
4	201	161	92	85	539
5	7	0	6	6	19
6	202	135	89	92	518
7	497	369	301	260	1.427
8	5	5	3	3	16

Стручни испит о практичној оспособљености за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и стручни испит о практичној оспособљености за обављање послова испитивања услова радне околине у периоду од 2009. до 2012. године са успехом је положило укупно 66 кандидата.

При сагледавању стања уочен је проблем који се пре свега односи на непостојање одговарајуће припреме кандидата за полагање стручних испита, односно није прописан и утврђен начин припреме кандидата, као и проблем непостојања континуиране обуке ових лица.

Други проблем који је сагледан јесте да послодавац формално одређује лице за безбедност и здравље на раду не узимајући у обзир делатност, технолошки процес, ризике и сл. што може бити проблем при обављању ових послова.

Управа за безбедност и здравље на раду је у периоду од 2011. до 2012. године организовала припрему и полагање стручних испита за обављање послова координатора за израду пројекта и стручног испита за обављање послова координатора за извођење радова за укупно 581 кандидата. Стручни испит за обављање послова координатора за израду пројекта је

положило 218 кандидата, а стручни испит за обављање послова координатора за извођење радова положило је 308 кандидата.

4.4.3. Правна лица и предузетници са лиценцом за обављање послова безбедности и здравља на раду

У периоду од 2009. до 2012. године Управа за безбедност и здравље на раду је укупно издала 232 лиценце² правним лицима и предузетницима за обављање послова безбедности и здравља на раду, испитивања услова радне околине и прегледа и испитивања опреме за рад, односно одговорним лицима. У Табели 5. приказан је број издатих лиценци у овом периоду.

Табела 5.

Редни број	Назив лиценце / Број издатих лиценци	2009.	2010.	2011.	2012.
1	Лиценца за обављање послова безбедности и здравља на раду	69	51	41	34
2	Лиценца за обављање послова испитивања услова радне околине	2	0	1	1
3	Лиценца за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад	4	3	0	0
4	Лиценца за обављање послова одговорног лица за преглед и испитивање опреме за рад	4	5	4	2
5	Лиценца за обављање послова одговорног лица за испитивање услова радне околине	4	3	2	3
6	Укупно:	83	62	47	40

У току вршења надзора над законитошћу рада правних лица/предузетника са лиценцом за обављање послова безбедности и здравља на раду, код одређеног броја правних лица/предузетника, уочени су следећи најчешћи пропусти:

1) правно лице/предузетник које има лиценцу за обављање послова безбедности и здравља на раду обавља послове а нема у радном односу лице које испуњава услове прописане Законом;

2 Укупан број издатих лиценци у периоду од 2006. до 2012. године је 635, од тога лиценце за обављање послова безбедности и здравља на раду 467, лиценца за обављање послова испитивања услова радне околине 23, лиценце за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад, лиценце за обављање послова одговорног лица за преглед и испитивање опреме за рад 62 и лиценце за обављање послова одговорног лица за испитивање услова радне околине 53.

2) правно лице/предузетник које је ангажовано од стране послодавца за обављање послова безбедности и здравља на раду не контролише свакодневно примену мера за безбедан и здрав на радном месту код послодавца;

3) правно лице које има лиценцу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и/или испитивања услова радне околине исте обавља супротно прописима, тако што за обављање ових послова ангажује лица која не испуњавају прописане услове у погледу степена стручне спреме;

4) правно лице које има лиценцу за обављање послова прегледа и испитивања опреме за рад и/или испитивања услова радне околине издаје стручни налаз који нема елементе и садржину утврђену прописима.

4.5. Инспекторат за рад

Анализа стања у области безбедности и здравља на раду са становишта инспекцијског надзора за период 2009–2012. година се базира на извештајима о раду одељења, одсека и групе инспекције рада, из унутрашњих организационих јединица по окрузима и Града Београда.

Инспектори рада на територији Републике Србије су у периоду 2009–2012. године предузимали мере и активности у области радних односа и безбедности и здравља на раду са примарним циљем да се обезбеди примена Закона о раду, Закона о безбедности и здрављу на раду, Закона о штрајку, Закона о спречавању злостављања на раду, Закона о равноправности полова, Закона о заштити становништва од изложености дуванском диму, Закона о волонтирању и других закона, подзаконских прописа и колективних уговора, односно да се смањи број повреда на раду, као и број повреда законских одредаба и других прописа који регулишу област радних односа и безбедности и здравља на раду, а и да се сузбије рад „на црно“.

Наведени циљеви су остварени вршењем инспекцијских надзора по службеној дужности и по захтевима странака, као и превентивним деловањем (директним пружањем потребних информација послодавцима, запосленима, синдикалним представницима, као и путем средстава јавног информисања). Инспекторат за рад је у наведеном периоду посебну пажњу посветио надзорима у високоризичним секторима (грађевинарство и индустрија), као и решавању проблематике везане за категорије посебно осетљивих група запослених – питање везано за женску радну снагу, рад старијих запослених, особа са инвалидитетом, страних радника.

Инспекторат за рад у свом саставу има 26 одвојених одељења, одсека и групу инспекције рада у управним окрузима и Граду Београду, као и једно одељење и један одсек у седишту Инспектората за рад. У Инспекторату за рад Републике Србије укупно је 261 запослени, од чега 250 инспектора рада – дипломираних правника и дипломираних инжењера различитих техничких струка.

У периоду од 2009. до 2012. године, инспектори рада су извршили 143.385 инспекцијских надзора у области радних односа, при чему је 22.680 лица затечено на фактичком раду (рад „на црно“), а након предузетих мера инспектора рада послодавци су засновали радни однос са 16.932 лица. Истовремено, инспектори рада су донели 19.067 решења о налагању отклањања утврђених неправилности (највише наложених мера односило се на заснивање радног односа, исплату зарада, измену и допуну уговора о раду), 2.765 решења о одлагању извршења решења послодавца о отказу уговора о раду, 10.445

захтева за покретање прекршајног поступка, а поднели су и 91 кривичну пријаву.

У наведеном четворогодишњем периоду, Инспекторат за рад је извршио 66.147 инспекцијских надзора у области безбедности и здравља на раду. Такође, у наведеном периоду донето је 22.029 решења о отклањању недостатака, донета су 1.872 решења о забрани рада на месту рада, због опасне појаве која може да угрози безбедност и здравље запослених, поднете су 152 пријаве за покретање кривичног поступка против одговорних лица, због основане сумње да су починили кривично дело изазивања опасности не обезбеђењем мера безбедности и здравља на раду, као и 4.704 захтева за покретање прекршајног поступка.

Током наведеног периода, инспектори рада су извршили 4.933 инспекцијска надзора поводом пријављених повреда на раду и то: 126 надзора поводом смртних повреда на раду, 70 надзора поводом тешких повреда на раду са смртним исходом; 99 надзора поводом колективних повреда на раду, 3952 надзора поводом тешких повреда на раду, 686 надзора поводом лаких повреда на раду.

Инспектори рада су у периоду од 2009. до 2012. године извршили 28.232 интегрисана инспекцијска надзора (један инспектор рада врши надзор по свим основним питањима из области безбедности и здравља на раду и радних односа приликом једне инспекцијске посете), при чему су донели 11.365 решења о отклањању недостатака из области безбедности и здравља на раду и 4.335 решења о отклањању недостатака из области радних односа и, изречено је 245 забрана рада, поднето је 629 захтева за покретање прекршајног поступка из области безбедности и здравља на раду и 441 захтев због утврђених прекршаја из области радних односа.

Инспекцијским надзорима у области безбедности и здравља на раду код послодаваца уочено је следеће:

Карактеристично је повећање броја радно ангажованих лица код послодаваца у краћим временским интервалима; чешћа промена врсте посла, коју обављају лица на раду и радног места у оквиру којег раде, дуже задржавање на раду, а што има за последицу повећану неопрезност на раду, игнорисање опасности које се појављују у процесу рада и занемаривање ризика услед опасности, а и повређивање на раду. Страх од губитка посла се негативно одражава на концентрацију лица на раду и пажњу у току рада. Као најугроженија привредна грана, односно делатност у којој су најчешће опасне појаве којима су угрожени живот и здравље запослених, са већим бројем повреда на раду и тежином последица и даље је грађевинарство, у којем се као извођачи радова појављују послодавци без потребног пословног и технолошког искуства у обављању ове делатности.

Послодавци су углавном задовољили законску обавезу и донели су акт о процени ризика на радном месту и у радној околини. Међутим, послодавци се не одлучују да врше измене и допуне акта о процени ризика, јер и даље имају формалан приступ пуко испуњавања законске обавезе. Послодавци не врше измене и допуне акта о процени ризика када дође до појаве нове опасности или штетности, односно до промене нивоа ризика на радном месту и у радној околини. Углавном, то чине искључиво по налогу инспектора рада, осим у случају када неоправдано желе да смање број радних места са повећаним ризиком у циљу смањења трошкова. На основу инспекцијских надзора, може се закључити да постоји потреба за изменама и допунама акта о процени ризика, јер измене и допуне Правилника о организацији и систематизацији послова, узроковане изменом организације рада и увођењем нове опреме за рад у употребу, проширењем и изменом делатности послодаваца, смањењем броја запослених, условљавају промене нивоа ризика на радном месту и у радној околини, а нису увек праћене правовременим изменама и допунама акта о процени ризика, те самим тим послодавац не обезбеђује у потребном обиму превентивне мере и нема потпуну контролу управљања ризиком. Последица оваквог односа послодаваца према овом институту је пропуст послодаваца да се правовремено старају о спровођењу мера за отклањање, смањење или спречавање опасних појава, којима су угрожени или би могли бити угрожени живот и здравље лица на раду, односно опасности од повређивања, непосредно или преко лица одређеног за обављање послова безбедности и здравља на раду.

Значај обављања послова безбедности и здравља на раду од стране лица за безбедност и здравље на раду, тј. рад овог лица на спровођењу мера за отклањање, смањење или спречавање опасних појава, којима су угрожени или би могли бити угрожени живот и здравље лица на раду, односно опасности од повређивања је веома битан. Иако је Законом прописано да лице за безбедност и здравље на раду свакодневно прати и контролише примену мера за безбедност и здравље на раду запослених, у пракси се то не примењује, јер се лицима која су у радном односу код послодавца, а која обављају послове безбедности и здравља на раду додељују и други послови и обавезе, што омета њихов рад. Ангажована лица за безбедност и здравље на раду са лиценцом су присутна код послодавца на обављању послова безбедности и здравља на раду само у уговореном обиму, који је често недовољан код послодавца који запошљавају већи број лица и код послодавца код којих у току рада има опасних појава. Примери из праксе говоре о томе да лице за безбедност и здравље на раду, када је у радном односу код послодавца, код већег броја послодавца није независно и самостално у обављању послова, нити у погледу статуса нити у погледу послова које обавља. У случајевима када послодавци ангажују правна лица и предузетнике са лиценцом ради обављања послова лица за безбедност и здравље на раду, овај проблем није толико изражен, али се појављује други проблем, а то је недовољно присуство ових лица у процесу рада, које је уз то ограничено уговором. Приметне су и честе промене лица за безбедност и здравље на раду услед све веће и јефтиније понуде истих на тржишту. Код послодавца практично не постоји никаква евиденција нити доказ о свакодневном праћењу и контроли примене мера за безбедност и здравље на раду од стране лица за безбедност и здравље на раду, те се не може утврдити у којој су мери ова лица стварно ангажована код послодавца. Да би се решио овај проблем, могу се општим актом утврдити права, обавезе и одговорности у области безбедности и здравља на раду, утврдити на који начин и у ком обиму ће лице за безбедност и здравље на раду код послодавца свакодневно пратити и контролисати примену мера за безбедност и здравље на раду запослених, како ће налагати отклањање недостатака и како ће то евидентирати. Ово је битно због велике одговорности лица за безбедност и здравље на раду и све чешћих поступака против њих, који се воде пред надлежним органима.

Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад пре ступања на рад, код одређивања запосленом обављања других послова поред постојећих и у току премештаја запосленог на обављање других послова, послодавци врше углавном правовремено. Евиденција о оспособљености запослених за безбедан и здрав рад на прописаном обрасцу је ажурирана. Међутим, с обзиром на то да се дешавају повреде запослених која су на прописаном обрасцу евидентирана као оспособљена за безбедан и здрав рад, поставља се питање да ли послодавци приликом оспособљавања запослених и радно ангажованих лица на раду исте упознају са свим врстама ризика на пословима на које их одређују, који се не могу у потпуности уклонити и који су присутни на раду, а појављују се приликом обављања послова, као и о конкретним мерама за безбедност и здравље на раду у

складу са актом о процени ризика. Додатно оспособљавање запослених када то технолошки поступак захтева, послодавци врше упознавањем истих о обављању процеса рада на безбедан начин путем упутстава за безбедан рад.

Већина послодаваца обезбеђују запосленима средства и опрему за личну заштиту на раду у складу са актом о процени ризика. С друге стране, запослени морају употребљавати додељена средства и опрему за личну заштиту на раду, а послодавци обезбедити контролу употребе истих.

Послодавци нерадо ангажују службу медицине рада ради упознавања запослених са ризицима по здравље и не прихватају увек мишљење службе медицине рада о здравственој способности запосленог за обављање послова на које је запослени одређен, а нарочито када је неопходно запосленог распоредити на друго одговарајуће радно место према здравственој способности.

Код послодаваца постоји тенденција смањења броја радних места са повећаним ризиком, што чине изменом акта о процени ризика и утврђујући много мањи број радних места са повећаним ризиком, него што је то реално сходно нивоу ризика, а све у циљу смањења броја, односно избегавања прописаних лекарских прегледа, који захтевају додатне трошкове, који иду на терет послодавца.

Уочена су повећана психофизичка напрезања при обављању послова на свом радном месту. Број запослених на одређено време расте у односу на укупни број запослених, а такође и број лица који обављају привремене и повремене послове. Запослени се врло ретко обраћају послодавцу са писменим захтевом за предузимање мера за безбедност и здравље на раду, које по мишљењу запосленог нису спроведене. Чешће је обраћање представника запослених у име запосленог или запослених. Код појединих послодаваца, оснивању и раду Одбора за безбедност и здравље на раду посвећена је дужна пажња, а повећана је заинтересованост представника запослених за решавање питања безбедности и здравља на раду запослених. Стање у области радних односа и безбедности и здравља на раду је на релативно задовољавајућем нивоу, ако узмемо у обзир чињенице везане за привредну активност и опште економске прилике. Деловање инспекције рада даје видљиве резултате по изабраним приоритетима. Међутим, за даље успешно функционисање неопходно је ојачати техничку подршку инспекторима рада.

4.6. Евиденције повреда на раду и професионалних обољења

У Републици Србији су уочени проблеми у вођењу евиденције повреда на раду и професионалних обољења код надлежних органа који су дужни да воде евиденцију, јер се подаци разликују због непостојања јединственог регистра за вођење повреда на раду и професионалних обољења. Актуелни концепт евиденције повреда на раду и професионалних обољења у Републици Србији датира из шездесетих година прошлог века и током претходних педесет година није било значајних измена у концепту које би пратиле промене у друштву које су се у међувремену десиле, а ни промене које је донео нагли развој информатике. Поред застарелог концепта у извештавању повреда на раду и професионалних болести постоји и проблем њихове евиденције односно, њихово не пријављивање. Један од начина за успешније евидентирање и анализу повреда на раду и професионалних болести је увођење информационог система за територију Републике Србије.

У Републици Србији евиденције, односно податке о повредама на раду и професионалних болестима воде следеће институције: Управа за безбедност и здравље на раду, Инспекторат за рад, Фонд здравственог осигурања и Фонд пензијског и инвалидског осигурања.

4.6.1. Управа за безбедност и здравље на раду

Послодавци су, у складу са прописима, у обавези да доставе Управи за безбедност и здравље на раду извештаје о повредама на раду и професионалним обољењима. Подаци о достављеним извештајима о повредама на раду и професионална обољењима, у периоду од 2009. до 2012. године приказани су у Табели 6.

Табела 6.

Извештаји /Година	2009.	2010.	2011.	2012.
Повреде на раду	9.391	8.670	10.247	6.765
Професионална обољења	7	3	7	6
Обољења у вези са радом	3	5	4	-

У односу на број достављених извештаја о повредама на раду у наведеном периоду, број повреда према тежини повреде, приказан је у Табели 7.

Табела 7.

Тежина повреде /Година	2009.	2010.	2011.	2012.
Смртна повреда на раду	4	4	10	6
Тешка повреда на раду	718	718	855	818
Тешка повреда (при доласку, одласку са посла)	564	564	532	11
Лака повреда	7.384	7.384	8.850	5.930

4.6.2. Инспекторат за рад

Подаци о броју инспекцијских надзора поводом повреда на раду у периоду од 2009. до 2012. године приказани су у Табели 8.

Табела 8.

година	Број извршених инспекцијских надзора у случају смртне, тешке са смртним, колективне, тешке и лаке повреде на раду					
	Укупно	смртних	тешке са смртним исходом	колективних	тешких	лаких
2009	1.286	37	18	22	986	223
2010	1.322	35	21	29	1.005	232
2011	1.082	28	18	24	958	54
2012	1.243	26	13	24	1.003	177

4.6.3. Републички фонд за здравствено осигурање

Подаци о повредама на раду Републичког фонда за здравствено осигурање у периоду од 2009. до 2012. године, наведени су у Табели 9.

Табела 9.

Тежина повреде /Година	2009.	2010.	2011.	2012.
Смртна повреда на раду	32	37	26	22
Тешка повреда на раду	4.172	4.130	3.631	2.482
Лака повреда	17.666	18.134	16.086	12.979

4.6.4. Увођење јединственог регистра повреда на раду

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике је дало подршку Министарству здравља за увођење информационог система у области безбедности и здравља на раду (регистар повреда на раду и професионалних обољења и др.) кроз пројекат: „Увођење јединственог регистра повреда на раду“. Пилот пројекат је почео у мају 2013. године у Општој болници у Ваљеву. Увођење јединственог регистра повреда на раду и професионалних обољења је један од предуслова за бољу и квалитетнију анализу стања у овој области која може да укаже које превентивне мере применити у циљу смањења броја повреда на раду и професионалних обољења.

4.7. Осигурање у случају повреда на раду

Република Србија има систем социјалне заштите који обухвата свих девет бенефиција које су наведене у Конвенцији бр. 102 о Минималним стандардима социјалног осигурања, коју је Република Србија ратификовала 2000. године. За бенефиције социјалног осигурања надлежне су три институције. Републички фонд за здравствено осигурање финансира здравствену заштиту која се пружа претежно у установама из Плана мреже, а исплаћује накнаду зараде из средстава обавезног здравственог осигурања за време привремене спречености за рад. Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање надлежан је за старосна и инвалидска давања и давања за случај смрти храниоца породице. За накнаде за случај незапослености надлежна је Национална служба за запошљавање.

За спровођење прописа о заштити права у случају повреда на раду није надлежна једна јединствена институција или огранак осигурања, већ се на ову област примењује неколико различитих закона, а здравствена заштита и новчана надокнада су обухваћене системом здравственог и пензијског осигурања.

Републички фонд за здравствено осигурање финансира здравствену заштиту и исплаћује новчану накнаду за боловање („накнаду зараде“) у случају спречености рада услед болести или повреде. Здравствена заштита запосленог који је претрпео повреду на раду прописана је обавезним здравственим осигурањем у складу са Законом о здравственом осигурању. За одређене услуге опште здравствене заштите предвиђена је партиципација и из Републичког фонда за здравствено осигурање обезбеђује се 100% цене здравствене услуге за прегледе, лечење и рехабилитацију због повреда на раду и професионалних болести.

Када је у питању новчана надокнада у случају привремене спречености за рад због повреде на раду Законом о здравственом осигурању послодавац непосредно одлучује о праву на накнаду зараде, а у складу са Законом врши се и плаћање из сопствених средстава за све време привремене спречености за рад.

Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање надлежан је за остваривање права из пензијског и инвалидског осигурања, у складу са одредбама Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Законом о пензијском и инвалидском осигурању прописано је да права из пензијског и инвалидског осигурања, између осталог, јесу: за случај инвалидности – право на инвалидску пензију и за случај телесног оштећења проузрокованог повредом на раду или професионалном болешћу – право на новчану накнаду за телесно оштећење.

У периоду примене претходне Стратегије израђена је Студија о остваривању права по основу повреда на раду у Србији, у оквиру Програма достојанственог рада Републике Србије за период 2008–2011. године. Министарство рада, запошљавања и социјалне политике у сарадњи са Међународном организацијом рада, радиће на Студији у којој ће бити разматрана питања која се тичу економских ефеката о остваривању права по основу повреде на раду у Србији.

Садашњи систем здравственог осигурања и пензијског и инвалидског осигурања не решава питање накнаде штете по основу повреде на раду.

Да би се унапредио систем безбедности и здравља на раду потребно је посебно размотрити опције за реформу заштите права у случају повреда на раду.

4.8. Служба медицине рада

Посебну пажњу треба посветити сегменту „здравља на раду“ чији је главни носилац служба медицине рада. Термин „здравље на раду“ традиционално подразумева не само превенцију болести (и повреда) на раду већ и очување и унапређење здравља и радне способности запослених, као и унапређење радне средине и стварање безбедних и здравих радних места. Здравље на раду јесте основно људско право и представља социјалну и здравствену димензију одрживог развоја. Здравље на раду и здрава радна околина спадају међу најважнија блага појединца, заједница и земаља. Здравље на раду представља важну политику не само за обезбеђење здравља запослених, него и позитиван допринос националној економији кроз повећану продуктивност, побољшан квалитет производа, већу радну мотивацију, изражено задовољство послом и допринос кроз свеукупни квалитет живота радних људи и друштва у целини.

Република Србија је у току социјално – економске транзиције прошла кроз радикалне промене у радном окружењу, укључујући безбедност и здравље на раду, промене социјалне заштите запослених и система здравствене заштите, укључујући и службу медицине рада. Уместо да се изврши транзиција, тј. реорганизација и модернизација постојећих структура, уобичајена појава је била нестанак структура и ресурса из претходног периода и потреба да се створе нове структуре од самог почетка. Оваква појава у значајној мери је погодила и област безбедности и здравља на раду и службу медицине рада, делом и као последица распада великих индустријских система, који су представљали окосницу ових активности у претходном периоду. Због тога је веома значајно да дође до обнове и да се створе ресурси за безбедност на раду и активности медицине рада, посебно за микро, мала и средње предузећа, као и за samozапослене. Уједно, то је неопходно урадити и ради даљег усаглашавања Закона о безбедности и здрављу на раду са обавезама које проистичу из ратификације конвенција МОР-а, посебно са Конвенцијом МОР-а 161, са обавезама из Споразума о стабилизацији и придруживању и са препорукама Светске здравствене организације.

Служба медицине рада представља основу мултидисциплинарног приступа здравља на раду чији су задаци и садржај рада редефинисани на 12. заседању Заједничког комитета Светске здравствене организације и Међународне организације рада, 1995. године. Нови концепт често се назива „свестрана медицина рада“ којом је дефиниција медицине рада знатно проширена са уског концепта превенције професионалних болести и повреда на раду код запослених који раде на радним местима са повећаним ризиком на свеобухватну заштиту и промоцију здравља и радне способности радно активне популације (како запослених тако и незапослених).

Здравље и радна способност радних људи јесу кључни фактори укупног социоекономског развоја земље и кључ продуктивности, конкурентности и одрживог развоја.

У складу са прописима из области здравствене заштите предвиђени су услови у погледу кадра у медицини рада за обављање превентивних активности и то једног доктора медицине специјалисту медицине рада и два здравствена радника са вишом, односно средњом школском спремом на 3.000 запослених за које је предвиђена специфична здравствена заштита у вези са условима рада.

4.9. Прекршајни поступак

У циљу сагледавања стања у овој области, Министарство правде и државне управе, достављало је податке о броју поднетих захтева за покретање прекршајног поступка, број решених предмета у периоду од 2009. до 2012. године као и износ наплаћених новчаних казни за прекршаје прописане одредбама Закона о безбедности и здрављу на раду, што је приказано³ у Табели 10.

3 Подаци у извештајном периоду за 2009. годину нису приказани (Изречене санкције у висини новчане казне по Закону о безбедности и здрављу на раду, Изречене санкције у висини новчане казне по Закону о прекршајима, Решено на други начин по Закону о прекршајима (опомена, одбачај захтева, обустава, окривљени ослобођен одговорности)), јер подаци нису методолошки упоредиви.

Табела 10.

Година	Број поднетих захтева по Закону о безбедности и здрављу на раду	Број решених предмета	Изречене санкције у висини новчане казне по Закону о безбедности и здрављу на раду	Изречене санкције у висини новчане казне по Закону о прекршајима	Решено на други начин по Закону о прекршајима (опомена, одбачај захтева, обустава, окривљени ослобођен одговорности)
2009.	1.099	589	-	-	-
2010.	1.297	694	176	290	203
2011.	922	461	162	161	129
2012.	855	514	150	182	186

4.10. Кривични поступак

У периоду од 2009. до 2012. године број кривичних пријава поднетих јавним тужилаштвима на територији Републике Србије за непредузимање мера безбедности и здравља на раду услед којих је дошло до смртних, тешких и колективних повреда на раду, према подацима, Републичког јавног тужилаштва за дело из члана 169. КЗ је 18, из члана 280. КЗ је 76, из члана 281.

K3 је 33 и из члана 288. K3 је 26.

4.11. Промоција безбедности и здравља на раду

У периоду од 2009. до 2012. године, Министарство, рада, запошљавања и социјалне политике, Управа за безбедност и здравље на раду у сарадњи са другим институцијама организовала је различите промотивне активности, у циљу промоције ове области.

Светски дан безбедности и здравља на раду – 28. април, у оквиру Међународне организације рада се доживљава као дан када треба да се подигне свест о међународној безбедности и здрављу на раду међу организацијама запослених, послодаваца и представника владе. С тим у вези, Влада Републике Србије донела је Одлуку о установљавању Дана безбедности и здравља на раду у Републици Србији („Службени гласник РС”, број 17/10). Од 2010. године 28. април је установљен за Дан безбедности и здравља на раду у Србији.

Управа за безбедност и здравље на раду у сарадњи са Агенцијом за безбедност и здравље на раду ЕУ и социјалним партнерима обележава Европску недељу безбедности и здравља на раду (43. недеља у месецу октобру), за територију Републике Србије, промотивним активностима на пољу безбедности и здравља на раду одржавањем конференција, дељењем пропагандног материјала и др..

У сарадњи са социјалним партнерима обележава се 8. август Дан грађевинара.

У оквиру наведених активности укључени су представници медија.

5. ОПШТИ ЦИЉ

Општи циљ Стратегије јесте унапређење и очување здравља радно активног становништва, односно унапређење услова рада ради спречавања повреда на раду и професионалних болести и болести у вези са радом и њиховог свођења на најмању могућу меру, односно отклањање професионалних ризика.

Стратегија тежи да се у овом периоду број повреда на раду смањи за 5%, у односу на евиденцију повреда на раду коју води Инспекторат за рад.

Сви чиниоци у систему безбедности и здравља на раду учествоваће у активностима имплементације и пуне интеграције прописа у области безбедности и здравља на раду, односно њиховом потпуном прихватању и коришћењу у пракси.

5.1. Појединачни циљеви

Појединачни циљеви у остваривању Стратегије јесу:

- 1) доношење закона, подзаконских прописа и других општих аката о безбедности и здрављу на раду у циљу усаглашавања са прописима ЕУ и МОР-а, као и њихова имплементација и истовремено подстицање социјалних партнера да се питања безбедности и здравља на раду пре свега регулишу кроз систем колективног преговарања;
- 2) даље развијање и усвајање механизма и процедура за спровођење прописа о безбедности и здрављу на раду (интегрисана инспекција рада);
- 3) утврђивање опција за увођење посебног осигурања од повреда на раду и професионалних обољења, ради обезбеђивања накнаде штете;
- 4) подизање свести о важности здравља и безбедности на раду код ученика у основном и средњем образовању и васпитању;
- 5) континуирана едукација/обука стручних и одговорних лица за безбедност и здравље на раду и других лица у области безбедности и здравља на раду;
- 6) увођење јединственог регистра повреда на раду;
- 7) унапређење улоге службе медицине рада у систему безбедности и здравља на раду кроз праћење здравственог стања запослених;
- 8) промоција културе превенције и примера добре праксе у области безбедности и здравља на раду на свим нивоима организовања послодаваца, запослених, образовних установа и државе (удружења послодаваца, синдикати, инспекција рада, школство, фондови за пензијско и инвалидско осигурање и здравствено осигурање, и др.).

6. АКТИВНОСТИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ ЦИЉЕВА

6.1. Усаглашавање законодавног оквира у области безбедности и здравља на раду са директивама ЕУ, конвенцијама МОР-а и подстицање колективног преговарања

У процесу придруживања Републике Србији Европској унији потребно је и даље радити на усаглашавању Закона о безбедности и здрављу на раду и подзаконских прописа са директивама ЕУ, у складу са Националним програмом за усвајање правних тековина ЕУ – НПАА. С тим у вези припремиће се прописи којима ће се у национално законодавство транспоновати директиве ЕУ, водећи рачуна о усаглашавању прописа из области безбедности и здравља на раду са прописима из других области. Поред транспонована директива ЕУ у национално законодавство припремиће се и смернице за њихову доследну примену. Усаглашавање ће се наставити и са конвенцијама МОР-а.

Имајући у виду важност колективног преговарања покренуће се иницијативе за подстицање социјалних партнера да питања безбедности и здравља на раду регулишу кроз систем колективног преговарања, како посебних колективних уговора, тако и колективних уговора на нивоу послодаваца.

6.2. Даље развијање и усвајање механизма и процедура за спровођење прописа о безбедности и здрављу на раду

Надлежности Инспектората за рад утврђени су прописима безбедности и здравља на раду и другим прописима. Стратешки циљеви Инспектората за рад су превасходно усмерени на:

- 1) смањење броја повреда на раду и професионалних обољења путем минимизирања ризика везаних за радна места у складу са законом и праксом, сузбијање рада „на црно“ и смањење броја повреда радно – правних института из области радних односа утврђених законом, колективним уговором и уговором о раду;
- 2) успостављање и изградња модерног система инспекције рада прилагођеног ЕУ стандардима и то кроз реформу, реорганизацију и интеграцију инспекције рада;
- 3) активности имплементације прописа којима су у област безбедности и здравља на раду транспоноване директиве ЕУ;
- 4) оспособљавање и усавршавања знања за вршење инспекцијског надзора имајући у виду нове прописе у области безбедности и здравља на раду, као и друге прописе који су у вези са прописима из области безбедности и здравља на раду;
- 5) уједначавање поступања инспектора рада кроз развијање инструкција и контролних листи;
- 6) избегавање политике кажњавања и поступан прелазак на саветодавну улогу Инспектората;
- 7) даље развијање дијалога са социјалним партнерима;
- 8) утврђивање приоритета у решавању проблематике везане за област безбедности и здравља на раду и област радних односа за категорије посебно осетљивих група запослених – питања везана за женску радну снагу, дечији рад, рад домаће радности, породични рад, страни радници, итд.;
- 9) промоција развоја националне културе превенције у области безбедности и здравља на раду и области радних односа (подизање свести и информисање јавности), са посебним освртом на сектор малих и средњих предузећа и високоризичне секторе (грађевинарство, пољопривреда, хемијска индустрија и сл.);
- 10) повећање броја инспектора рада, као и већу административно – техничку подршку, којом би се унапредио рад инспекције рада.

6.3. Утврђивање опција за увођење посебног осигурања од повреда на раду и професионалних обољења

Питање осигурања у циљу превенције потенцијалних повреда на раду налази се високо на листи приоритета. Република Србија је ратификовала Конвенције МОП-а о повредама на раду, којима се захтева да се надокнаде финансирају из осигурања или пореза.

Системи надокнада за случај повреда на раду представљају најширу и најзначајнију област социјалног осигурања за запослене и послодавце генерално. Због постојећег историјског, политичког и друштвеног развоја Република Србија нема посебан систем надокнада за случај повреда на раду. За спровођење прописа о заштити права у случају повреда на раду није надлежна само једна институција или фонд социјалног осигурања, већ се примењује неколико закона и подзаконских прописа, а здравствена заштита и новчане накнаде су обухваћене одговарајућим системима здравственог и пензионског осигурања. Организације обавезног социјалног осигурања надлежне за остваривања права из здравственог осигурања и пензијског и инвалидског осигурања, те и права по основу повреде на раду у складу са прописима Републике Србије, су: Републички фонд за здравствено осигурање и Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање.

Постојећи систем обезбеђује свеобухватну заштиту у случајевима инвалидности, међутим, гледано из угла међународних стандарда проистичу одређени проблеми:

- 1) непостојање наменских доприноса за ова давања, постојеће доприносе сnose подједнако и запослени и послодавац, иако је у системима осигурања за случај повреде на раду уобичајено да доприносе за ова давања сnose послодавци;
- 2) накнаде за привремену спреченост за рад услед повреде на раду и професионалне болести сnose директно послодавци, иако потврђене међународне конвенције прописују да се ове накнаде морају финансирати из доприноса или пореза;
- 3) постојећим прописима није уређено ни питање накнаде штете запосленом, у ситуацији када послодавац није применио све мере за безбедност и здравље на раду. Недостатак уређености обезбеђивања накнаде штете која је настала повредом на раду или професионалним обољењем проузрокује дуготрајне судске поступке у којима запослени тешко долази до праведне накнаде;
- 4) садашње стање не обезбеђује подстицаје за превенцију повреда на раду и професионалних обољења.

На основу анализе постојећег система и у складу са међународним стандардима, МОП је развио следеће три могућности које би Република Србија могла да примени у настојању да изврши реформу заштите права у случају повреда на раду и то да се:

- 1) законом успостави посебан фонд за осигурање од повреда на раду;
- 2) измене постојећи закони како би се поједноставила могућност остварења права и поставиле јасне границе у одговорности која се тичу надокнада за повреде на раду у оквиру постојећег система социјалног осигурања, или колективног осигурања запослених која послодавац уговара/уплаћује;

3) направи нова грана за повреде на раду унутар постојећег социјалног система.

Ниједна од три наведене могућности не искључује остале. Све оне могу да се посматрају као поступак напредовања. Ако реформа заштите права у случају повреда на раду буде спроведена корак по корак, полазна тачка била би реформа накнаде за привремену спреченост за рад и наменског доприноса послодавца за повреде на раду. Као статистички основ за такву реформу могле би да послуже државне институције и јавна предузећа. Систем осигурања у Србији би тиме био усклађен са међународним радним стандардима.

У тој фази постојали би сви елементи потребни за формирање огранка социјалног осигурања надлежног за осигурање од повреда на раду. У поступку спровођења требало би посебну пажњу посветити питањима која се тичу промена, на пример да ли би инвалидске пензије за повреде на раду биле пребачене у нови огранак или план осигурања итд. Након одређеног броја година успешног функционисања, огранак за осигурање од повреда на раду би на крају могао да прерасте у специјализовани фонд за осигурање од повреда на раду.

У периоду примене ове Стратегије биће покренуте активности које ће допринети развоју опција за увођење посебног осигурања од повреда на раду.

6.4. Подизање свести о важности здравља и безбедности на раду код ученика у основном и средњем образовању и васпитању

Безбедност и здравље на раду лица која ће се у будућности запослити, је у вези са нивоом свести која се стиче од најранијег узраста. Ученици у основним и средњим школама, а нарочито у средњим стручним школама (машинске, грађевинске, хемијске, медицинске и итд.) треба да стекну основна знања о безбедности и здрављу на раду у току свог школовања како би са овим знањима припремљенији започели своју професионалну каријеру.

Промоцијом безбедности и здравља на раду у образовно-васпитном систему развија се култура рада и превенција као водећи принципи стратегије.

Подизање свести о значају безбедности и здравља на раду у образовно-васпитном систему означава интеграцију области која се бави безбедношћу и здрављем на раду у област која се бави образовањем. То означава потребу за успостављањем сарадње институција које се баве безбедношћу и здрављем на раду са институцијама које се баве образовањем.

Стратегија препознаје образовање као један од фактора за развијање и јачање културе превенције. Подизање свести о значају безбедности и здравља на раду у образовно-васпитном систему, између осталог, има за циљ да се развије свест о важности сопственог здравља и безбедности, као и о ризицима на радном месту.

Начин и модел укључивања безбедности и здрављу на раду у образовно-васпитни систем треба да се сагледа кроз правни оквир, кроз учешће свих заинтересованих страна, безбедност и здравље на раду као део доживотног учења, безбедно и здраво учење и радну околину, обуку наставног особља у школама (предавача), интерактивне и флексибилне образовне методе, директну повезаност са радним местом и евалуацију.

Могућност укључивања безбедности и здравља на раду у образовно-васпитни систем огледа се и кроз ваннаставне активности, трибине, предавања, презентације, стручну праксу итд..

Програм безбедности и здравља на раду треба да обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести о безбедности и здравља на раду.

Подизање свести о значају безбедности и здравља на раду у образовно-васпитном систему један је од нових елемената превентивног приступа у Републици Србији, који ће код будућних послодавца и запослених омогућити предузимање одговарајућих мера на радном месту и у радној околини.

6.5. Континуирана едукација/обука стручних и одговорних лица за безбедност и здравље на раду и других лица у области безбедности и здравља на раду

У циљу унапређења знања и вештина у области безбедности и здравља на раду, Стратегијом се сагледавају и могућности за оснивање и организовање рада Центра за едукацију у области безбедности и здравља на раду (у даљем тексту: Центар за едукацију).

Имајући у виду општу интенцију и праксу развијених земаља за доживотним, односно континуираним учењем и усавршавањем запослених, унапређење знања и вештина за практично обављање послова на радном месту и у радној околини, са аспекта безбедности и здравља на раду, може се остварити кроз формирање Центра за едукацију или центара, па ова активност представља једну од приоритетних, коју је потребно реализовати у наредном периоду.

Континуирану едукацију/обуку треба схватити као важан чинилац који треба: послодавцима, запосленима, представницима запослених, лицима за безбедност и здравље на раду и др., да пружи додатна знања из области безбедности и здравља на раду за ефективније извршење послова из своје надлежности, односну примену мера из ове области.

Континуирана едукација/обука треба да испуни следеће критеријуме квалитета: да буде оријентисана ка пракси и примени, да почива на заокруженом целовитом концепту, да буде оријентисана ка наставним циљевима, и да задовољи модерне методичко-дидактичке захтеве.

Континуирана едукација/обука из безбедности и здравља на раду треба да буде организована на три нивоа: основна едукација/обука; напредна едукација/обука; привредно оријентисана едукација/обука.

У том смислу едукација/обука треба да буде фокусирана на безбедност и здравље радног места и радне околине, то јест на: управљање ризиком на радном месту и у радној околини са аспекта безбедности и здравља на раду, примену најсавременијих техника метода учења и преношења стечених знања на друге запослене, а све у циљу заштите људског живота и смањења броја

повреда на раду и професионалних обољења.

Ради спровођења континуиране едукације/обуке у области безбедности и здравља на раду потребно је створити законски оквир и остварити сарадњу са високошколским установама на нивоу Републике Србије поштујући равномерну регионалну заступљеност.

Корисници услуга Центра за едукацију треба да буду лица за безбедност и здравље на раду, одговорна лица за преглед и испитивање опреме за рад, одговорна лица за испитивање услова радне околине, инспектори рада, послодавци, запослени и представници запослених за безбедност и здравље на раду, координатори за безбедност и здравље на раду у фази израде пројекта и координатори за безбедност и здравље на раду у фази извођења грађевинских радова, као и сва друга заинтересована лица полазећи од принципа превенције како би дошло до смањења повреда на раду и професионалних болести.

Циљеви континуиране едукације/обуке су проширивање и продубљивање постојећих практичних знања и вештина у области безбедности и здравља на раду.

6.6. Увођење јединственог регистра повреда на раду

У циљу спровођења једног од водећих принципа Стратегије, односно превенције повреда на раду, неопходно је установљивање јединственог регистра повреда на раду. С обзиром да се повреде на раду, професионалне болести и обољења у вези са радом могу спречити, превенција је најефикаснији начин за унапређење безбедности и здравља на раду.

У Републици Србији евиденције, односно податке о повредама на раду и професионалним болестима воде четири институције, како је наведено у тачки 4.6. ове Стратегије. Све наведене институције имају своје податке који се међусобно разликују, те се намеће потреба увођења јединственог регистра повреда на раду.

Прописима о здравственој заштити прописано је да прикупљање података о повредама на раду, професионалних болести и болести у вези са радом преузме Завод за медицину рада за територију Републике Србије. То, између осталог, подразумева успостављање информационог система за прикупљање података.

Имајући у виду да је питање јединственог регистра повреда на раду и професионалних обољења од изузетне важности за праћење стања у области безбедности и здравља на раду, као и ради остваривања права запослених у случају повреда на раду и професионалних обољења Министарство здравља је иницирало у претходном стратешком периоду одређене активности за увођење јединственог регистра повреда на раду.

Основна питања, која се требају размотрити, пре увођења јединственог регистра повреда на раду су: измена прописа у области безбедности и здравља на раду и области здравља; обука лекара који је први примио запосленог који је доживео повреду на раду; обука инспектора рада; увођење програма који ће захтевати измену постојећих програма који се воде у Фонду здравственог осигурања и у Фонду пензијског и инвалидског осигурања, као и друга питања која се могу отворити; неопходна финансијска средства за наведене обуке и др.

Предности јединственог регистра повреда на раду су у томе што ће сви учесници у систему безбедности и здравља на раду (послодавци, запослени, Инспекторат за рад, Управа за безбедност и здравље на раду, Фонд здравственог осигурања, Фонд пензијског и инвалидског осигурања, Институт за медицину рада, медији) располагати са релевантним подацима који ће им омогућити делотворније обављање послова у оквиру утврђених надлежности, као и анализа стања да би се предвиделе активности за смањење повреда на раду и професионалних обољења.

6.7. Унапређење улоге службе медицине рада у систему безбедности и здравља на раду кроз праћење здравственог стања запослених

Развој службе медицине рада представља значајан и ургентан задатак, и у том смислу потребно је најпре наставити даље унапређење прописа, како у области здравља, тако и у области безбедности и здравља на раду. Основни циљ је даље усаглашавања Закона о безбедности и здрављу на раду са принципима Конвенције 161 МОП-а и одговарајуће препоруке 171 и Социјалне повеље савета Европе.

У јачању службе медицине рада потребна је снажна заједничка активност Министарства здравља и Министарства рада, запошљавања и социјалне политике. Успостављање значајније улоге службе медицине рада ће допринети квалитетнијем праћењу здравственог стања запослених, што је један од основних предуслова за примену подзаконских прописа из ове области.

Осим одговорности сваког послодавца за безбедност и здравље запослених и водећи рачуна о неопходности да запослени учествују у одлучивању о свему што се односи на здравље и безбедност на раду, служба медицине би требало да има и следеће функције које одговарају и које су прилагођене професионалним ризицима, и то: идентификација и процена ризика од штетности по здравље на радном месту и у радној околини; организовање прве помоћи и хитних интервенција; учествовање у изради програма за побољшање начина рада, као и у тестирању и процени нове опреме са здравственог аспекта; учествује у анализи повреда на раду и професионалних обољења; давање савета у области здравља, безбедности, хигијене рада, ергономије, као и у погледу личних и колективних заштитних средстава; праћење здравственог стања запослених у односу на рад; узимање учешћа у мерама стручне рехабилитације; сарадња у информисању, стручном оспособљавању и образовању у области медицине рада, хигијене рада и ергономије; учествовање у анализи повреда на раду и професионалних обољења и др.

У циљу решавања проблема у функционисању службе медицине рада, а тиме и функционисања система безбедности и здравља на раду, неопходно је:

- 1) обезбедити чврсту и јасну легислативу за службу медицине рада;
- 2) утврдити обавезу државе за пружање услова и стандарда за организацију и рад службе медицине рада, као и критеријуме компетентности и начина пружања услуга;
- 3) обавезати послодавца за ангажовање или организовање службе медицине рада;

4) утврдити положај медицине рада у националном здравственом систему;

5) услугама медицине рада покрити потребе непокривених сектора економије и ризичних група запослених (мала и микро предузећа, високоризични сектори, samozапослени, неформални сектор, мигранти и други);

6) израдити план за превазилажење проблема недостатка едукованих здравствених стручњака – специјалиста медицине рада и сестара са модерним компетенцијама за превентивни и промотивни здравствени рад;

7) утврдити потребе за регистрацијом професионалних болести и повреда на раду, али и обавезе службе медицине рада, обзиром да она дијагностикују професионалне болести;

8) службе медицине рада укључити у одговарајући систем информисања и прикупљања података у области безбедности и здравља на раду;

9) израдити анализу трошкова и користи ангажовања службе медицине рада узимајући у обзир праћење здравственог стања запослених и ризике на радном месту.

6.8. Промоција безбедности и здравља на раду

Управа за безбедност и здравље на раду ће установити национална признања у области безбедности и здравља на раду: Повеља „28. април“.

У сарадњи са Агенцијом за безбедност и здравље на раду ЕУ и социјалним партнерима, наставиће се обележавање Европске недеље безбедности и здравља на раду, промотивним активностима. Такође, покренуће се иницијатива за промоцију алата – OiRA и PRO Risk – процена ризика за микро и мала предузећа. Циљ алата – OiRA и PRO Risk – је помоћ микро и малим предузећима у процени ризика.

У циљу промоције безбедности и здравља на раду, организоваће се такмичење за европску награду „Примери добре праксе“, чији је организатор Агенција за безбедност и здравље на раду ЕУ и на коме учествују земље чланице ЕУ, земље ЕФТА и земље кандидати за улазак у ЕУ.

У овом периоду организоваће се и друге активности у циљу промоције ове области, као што је одржавање сајамске манифестације и др..

Један од основних циљева је и усвајање примера добре праксе код микро, малих и средњих предузећа.

У сарадњи са другим министарствима и организацијама, а у циљу напора за достизање „зелене економије“, биће организоване активности које ће указати на важност остваривања равнотеже између економског развоја са једне стране, заштите животне средине, повећање енергетске ефикасности, промовисање обновљивих извора енергије, смањење отпада и безбедности и здравља на раду са друге стране у циљу отварања „зелених“ радних места који треба да буду безбедна и здрава за запослене тако и да доприносе заштити животне средине.

Наставиће се сарадња са Међународном организацијом рада, Светском здравственом организацијом, земљама чланицама ЕУ, земљама у окружењу и другим организацијама.

7. ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ

У претходном периоду није постојао начин извештавања и праћења финансирања односно праћења, процењивања и оцењивања трошкова на нивоу послодавца и оцена трошкова обезбеђивања система безбедности и здравља на раду на нивоу државе. У циљу сагледавања економских аспеката применом транспонованих директива у области безбедности и здравља на раду на свим нивоима потребно је сачинити анализу трошкова, сагледавајући њихову оправданост са аспекта смањења повреда на раду и професионалних болести.

На нивоу послодавца трошкови се могу посматрати праћењем две групе података и то трошкови за спровођење мера и активности за обезбеђивање безбедности и здравља и број изгубљених радних сати због повреда на раду и професионалних болести. Поред наведеног могу се још додати и трошкови за лечење, за надокнаде за време одсуствовања са посла, судске накнаде штете и сл. Све то указује на потребу посматрања безбедности и здравља на раду и са економских аспеката. Многи послодавци најчешће узимају у обзир само трошкове за спровођење мера безбедности и здравља на раду, а последице повреда и здравствених поремећаја остају сакривене. Један од разлога је и тај што се одређени део трошкова предузећа због повреда на раду и професионалних болести преноси на носиоце социјалне заштите (здравствена, инвалидска), тако да одређени део посредних трошкова остаје сакривен и послодавцу непознат. Повреде на раду и професионалне болести повећавају трошкове послодавца зато што је потребно додатно ангажовање запослених ради замене одсутног запосленог, њихово оспособљавање за безбедан и здрав рад, повређеним и оболелим треба обезбедити надокнаде зараде и накнаде штете и слично. Повреде на раду ометају и прекидају производњу и доводе до остваривања нижег дохотка, смањују пословни углед, а самим тим и конкурентност због неиспуњавања уговорних обавеза.

У Републици Србији није опредељена посебна стопа доприноса за покривање трошкова мера за обезбеђивање безбедности и здравља на раду, па самим тим нема разграничења трошкова за права запослених из те области.

Трошкове за покривање мера у вези са обезбеђивањем безбедности и здравља на раду и за лечење повреда на раду и професионалних болести представљају средства Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, Републичког фонда за здравствено осигурање и средства послодавца.

Са аспекта послодавца трошкове обезбеђивања безбедности и здравља на раду могуће је пратити по следећим ставкама: интерни трошкови послодавца, екстерни трошкови послодавца (уплата доприноса за здравствено и пензијско-инвалидско осигурање) и губитак дохотка због преране инвалидности или смрти које је могуће оцењивати како на нивоу послодавца, тако и на националном нивоу.

8. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

Ради унапређења стања у области безбедности и здравља на раду неопходно је континуирано праћење и оцењивање реализације дефинисаних циљева. На овај начин могући проблеми настали у спровођењу Стратегије детаљније ће се анализирати и бити предложене адекватне измене Стратегије.

9. АКЦИОНИ ПЛАН

Министарство рада, запошљавања и социјалне политике – Управа за безбедност и здравље на раду, припремиће Акциони план којим ће се детаљно разрадити циљеви Стратегије. Мере и активности са роковима, задацима, органима и учесницима надлежним за спровођење ове стратегије биће садржане у Акционом плану за период од 2013. до 2017. године.

Акциони план за спровођење ове стратегије Влада ће утврдити у року од шест месеци од дана објављивања ове стратегије.

10. ЗАВРШНИ ДЕО

Ову стратегију објавити у „Службеном гласнику Републике Србије“.

05 број 500-9537/2013

У Београду, 14. новембра 2013. године

Влада

Председник,

Ивица Дачић, с.р.